

קונטרס

כבוד לב טוב

לימי ספירת העומר

- ההכנה לחג השבועות -

זמן מתן תורתנו הקדושה

ממני הצעיר באלפי ישראל

אליהו בן אמו"ר ר' אברהם **ממן**

* * *

מהדורה ראשונה וחלקית זו יו"ל ע"י מוסדות "תורת אברהם"

נצרת עילית ת.ד. 846, מיקוד 17108

טלפון: 077-3204030, נייד: 052-6004052 או 050-8993098/9, פקס: 077-3204031

דואר אלקטרוני: torat_avraham@inn.co.il

ימי הספירה - כבוד וטוב

ועד עצרת שאז האור הוא זך וטוב לכך נקרא חודש אייר זיו ... והתורה ניתנה בעצרת שהוא סוף הזמן שהוא זיו, וכל זה מורה על כבוד ואור התורה, והם לא נהגו כבוד בחבריהם שהם תלמידי חכמים יודעי התורה לכך מתו בזמן הזה ... "עכ"ל. הרי שמוסיף לבאר שמלבד מה שהשם "אייר" הוא זמן הגילוי של "ארך חי", כמו כן נקרא על שם הזיו והאור שהוא זמן ההכנה לתורה שנקראת אור, ומזה הטעם הוא גם כן הזמן של כבודה של תורה כי כבוד נקרא אור. והנה דבריו צריכים תוספת ביאור מה כוונתו במה שכתב "ועוד יש לך לדעת" (וידוע בדרכו של המהר"ל שמתכוון בלשון זו לעומק נוסף) ומה מוסיף בזה שהכבוד נקרא על שם האור (ועמשנ"ת בזה בספר "זאב יטרף" - ר"ח וחודשי השנה, פרק ס"ה).

והעניין נראה (לפי מיעוט ערכינו וכפי מה שקיבלנו ממו"ר הגרמ"ש שליט"א) שהנה מובא בספה"ק [פינות המרכבה" פינה שניה (בספר גנוי הרמח"ל עמ' שכ"א)]: שמי"ט ימי העומר מתחלקים לשתי בחינות נפרדות כמנין "לב טוב", **דהיינו** ל"ב ימים עד ל"ג בעומר, ואז מתחיל הסדר של מנין "טוב" שהוא י"ז ימים עד עצרת [ובדרשות חת"ס כתב וז"ל: "מי"ט ימי הספירה הם חלוקה של ל"ב טו"ב, כל ימי הספירה הם בירורים מצד האדם וכשיקבע לב טוב יושלם כל הבירורים" (וכע"ז מובא ב"מי השילוח" על תהלים ע"ב, ח"ב עמ' קנז). וב"בני יששכר" (אייר - מאמר ג', אות א') מוסיף שכבר בהתחלת התורה - בספר בראשית, רמז לנו ה' יתברך ששורש כל המידות הוא "לב טוב" - שכן מתחילת התורה ועד המילה "טוב" יש "לב" תיבות, לרמז לנו ששורש כל התורה כולה הוא "לב טוב" (כפי שיתבאר עוד בהרחבה בעתיד אי"ה)]. **והנה המהר"ל לא מגלה במפורש אלא חלק הראשון - שיש ל"ב ימים כמספר "כבוד", אכן נראה שעומק דבריו באים לגלות שיש עוד בחינה של כבוד בבחינת "טוב", שהרי האור הוא על שם הטוב ככתוב** (בראשית א', ד'): "וירא א-להים את האור כי טוב", **ונמצא** שיש שתי דרגות של "כבוד" כנגד "לב" ו"טוב" ושניהם ביחד מביאים למתן תורה.

והנראה בזה, שהנה עניין "ספירה" סובל שתי פירושים. האחד, שכל דבר הנספר מקבל חשיבות בפני עצמו. כמו שאומרים חז"ל (ביצה ג): ש"כל דבר שבמנין ... לא בטיל" והוא מפאת חשיבותו הפרטית אשר איננה חלק מן הכלל בלבד.

כתב הרמ"א (בשו"ע אבה"ע סי' קכ"ו, סעי' ו') **וזו לשונו באמצע דבריו:** "ויש נמנעין ליתן גט באייר אך במקום הדחק נותנים וכותבין בבי' יודי"ן". **וכתב ב"בית שמואל"** (סי"ק כ'): **"רמז לדבר, אברהם יצחק יעקב ורחל", עכ"ל. ובהגהות רעק"א מוסיף:** "נ"ב. בנ"ש סי' ז' כתב: מצאתי בילקוט: **חודש זיו הוא אייר ראשי תיבות אברהם יצחק יעקב רחל שהם סוד המרכבה ...**, עכ"ל. **וכן כתב בספר "מאורי אור"** [למקובל הא-להי רבי מאיר פאפיראש מגורי האריז"ל] מערכת אות האלף, אות פד], **וזו לשונו:** "אייר ראשי תיבות אברהם יצחק יעקב רחל מרכבה שלימה ולכן נקרא חודש זיו והארה". **וצריכים להבין לפי ערכינו,** יחודו של חודש אייר שמתגלה בו סוד מרכבה ומתבטא בצירוף השלם של אברהם יצחק יעקב רחל.

והנה כתב המהר"ל (בספרו "תיבות עולם" - נתיב התורה פי"ב) וזו לשונו בקיצור באמצע דבריו: "ובל"ג בעומר שהוא י"ח אייר פסקו (מלמות), כי אייר מספרו "ארך" וי"ח בחודש שהוא "חי" דהיינו "ארך חי" באותו יום פסקו מלמות, כי התורה היא ארך חי בימינה, וכאשר קיבלו עונשם כמספר "כבוד" (ל"ב ימים) אז חזר להם מיום י"ח אייר שהוא כמספר "ארך חי" אריכת ימים ... אף על גב דאמר שמתו מפסח ועד עצרת, מכל מקום הגזירה פסקה בל"ב בעומר שלא חלה עוד אחד רק אותם שחלו קודם, מתו לאחר ל"ג בעומר ...", עכ"ל. **הרי שחודש אייר ביסודו נקרא כן על שם האפשרות של אריכות ימים שטמון בו. וכשמצורפים יחד "ארך" ו"חי" ביום י"ח אייר יוצא כח זה אל הפועל בדרך שלא יתכן עוד גזירת מיתה של תלמידי רבי עקיבא. והולך ומבאר עוד שנתבטא מיתתם במספר ל"ב ימים כמנין "כבוד" כיון שלא נהגו כבוד זה בזה אבל אח"כ שוב לא היה שייך פגם זה ולכן פסקו מלמות. והעניין צריך ביאור לפי ערכינו.**

והנה ממשיך המהר"ל עוד בדברים שתומים, וזו לשונו: "ועוד יש לך לדעת, כי הכבוד נקרא אור, דכתיב (יחזקאל מ"ג): 'והארץ האירה מכבודו', וידוע כי אין הזיו ואור בעולם רק מפסח

והשני הוא, עניין חיבה כפי שפירש רש"י (שמות א', א'): "אע"פ שמנאן בחייהן בשמותן חזר ומנאן במיתתן להודיע חיבתן שנמשלו לכוכבים ...". **וכן פירש רש"י** (במדבר א', א'): "מתוך חיבתן לפנינו מונה אותם כל שעה". **והרי החיבה באה לידי ביטוי ע"י** שהמונה מראה לעצמו שהדבר הנמנה הוא תחת ידו, וזה שסופר פעם אחר פעם מורה על היחס החזק שמרגיש אליו.

וביאור תוכן העניין נראה (כפי שיתבאר עוד בהרחבה בעתיד אי"ה) שתכלית ימי הספירה היא להכין דרך לתורה ע"י שגם מבחינת הטבע מתגלה תורה, והוא ע"י העלאת העומר ממאכל בהמה (שעורים) למאכל אדם (חיטים). **הרי שבימי הספירה ישנה** אפשרות להתייחס לכאן או לכאן, וע"י העבודה הנכונה גם חלק הבהמיות הופך להיות תורה [ויתבאר עוד בעתיד אי"ה שנהיה ("עמרי") או "יש" או ח"ו "קרי"]].

והנה בחינת החשיבות שיש במספר היא על דרך שממנים משהו בתפקיד מסויים אשר בלשון המשנה נקרא "ממונה" על שם המנין. **ועניינה הוא** התייחסות האדם או הדבר לחשיבות יותר נעלה אשר מטעם זה "כל דבר שבמנין ... לא בטיל" (ביצה שם), ומצינו בלשון תורה שכשמתמנה האדם לתפקיד מסויים הוא נקרא "פקיד" כלשון הכתוב (אסתר ב', ג'): "ויפקד המלך פקידים", **והוא גם כן** לשון מספר **כמפורש בחומש הפקודים ובכמה מקומות (ואמנם בש"ס בכמה מקומות כשהוחלט איזה דין לפניהם מתבטא בלשון "נמנו וגמרו")**.

והעניין הוא (וכמו שיתבאר עוד בעתיד אי"ה) **שספירה אמיתית היא** שיש ראשון ושני וכן הלאה, בדרך שכל אחד מהמספרים מתעלה והולך ומקבל חשיבות מסויימת, שאילו שימוש במספרים בדרך סתם כדי לבטא כמות מסויימת איננה מספר אמיתי. **אלא מעלת מנין היא** העלאת הדבר לתפקידו ולתכליתו. אך הבחינה העליונה בזה היא שנתפס הרגשת הטוב שיש בו מכת שדבוקה היא לשורשה בדרך אהבה וחיבה. **ולדרכינו יתבאר**, שהנה תחילת העבודה של ימי הספירה היא לגלות נקודת החיים האמיתית, והוא ע"י ספירה שפועלת שכל הפרטים והמידות מצטרפים לכלל אחד וכל בחינה ובחינה עומדת על תפקידה ומינניה בדרך שמתבטלים לתכליתם העליונה. אלא שלא נגמר העבודה בזה,

שהרי גם אחרי שנתגלה תוכן החיים וביטולם למלכותו יתברך, מכל מקום עדיין לא מורגש בהם הנועם והמתיקות של החיים. וכאן מונח חלק השני של העבודה שהיא תפיסת החיים עצמם שהם טוב ומתוק, וכפי שאנו אומרים: "ונשמח בדברי תורתך ... כי הם חיינו" (סידור התפילה), והיינו שהחיים האמיתיים יתיישבו בנו בשמחה ע"י הרגשת נעימותה. וזוהי בחינת חיבה שיש במנין, שאחרי חלק העבודה, מצורפת בחינה זו למקורה בסוד אהבה וחיבה.

ואמנם על דרך זה מבואר בקדמונים בביאור השם "עשר ספירות", שהם "עשר מיני גילויים מכוחותיו יתברך המושגים לנו, שהם בפרט מתחלקים לעשר, שהם עשר שמותיו יתברך **כמבואר בזה"ק ובספר יצירה** (סוף פ"ו)" (לשון הגריא"ח בספרו "פתחי שערים" נתיב הצמצום, פתח ג'), **ודנו הקדמונים בטעם הדבר שנקראו בשם ספירות. והביא הגריא"ח** (שם) **שני טעמים לזה: האחד, מלשון הארה וזיו וזוהר**, כעניין כל דבר המושג שהוא ע"י האור שמאיר, והם עשר מיני הארות והשגות. והוא כלשון הפסוק (שמות כ"ד, י'): "כמעשה לבנת הספיר", שפירושה לשון שקוף ונגלה (כלשון הפיוט "א-ל מסתתר" - "ספיר גזרתם יחד מאירות"). **ועוד הוא מלשון "מספר"**, שהוא ההשגה בגילוי יתברך מצידנו אשר לפי ערכינו שייך חשבון ושינוי אבל מצידו יתברך לא שייך מספר ומהות כי "אין עוד מלבדו" כפשוטו ע"ש.

הרי שתפיסת התגלותו יתברך בעולם כביכול "ארכביה אתרי ריכשי" (בי"ב קנב. ועי' ברשב"ם שם), שהרי נתגלה בדרך הגבלה בבחינת מספר, ומחמת כן ניתנה האפשרות לעבודה ובחירה, והוא כנגד בחינת החשיבות שיש במנין שעל ידה נתפס כדבר בפני עצמו. **אך אין זו מציאות נפרדת ח"ו, שהרי בעומקו אין כאן אלא אורו יתברך בלי שום שינויים וגבולים כלל,** וזוהי בחינה העליונה שמתגלה בה שכל פרטי הבריאה ומידותיה אינם אלא בסוד אחד יחיד ומיוחד, והוא כנגד בחינת חיבה ואהבה שיש במספר, שעל ידה מתגלה שמה שנראה כדבר בפני עצמו באמת דבוק הוא בתכלית הדביקות למציאות העליונה (ועוד יתבאר בעתיד אי"ה, שלא שייך שום תפיסה בזמן הזה איך קיימים שתי בחינות אלה ביחד, והוא בכלל סוד "ידיעה ובחירה").

ומעתה למדים אנו שמפסח ועד עצרת צריכים להשריש בעולם התהליך של גילוי מציאות העליונה בתחתונים. והרי דרך ההתגלות היא בשתיים: אחד, להעלות הבחינה שיש בה האפשרות של סטייה לצדדין אל "האור כי טוב" אשר לעולם אין בה שינוי ח"ו. אכן הגמר לזה הוא קבלת התורה, ובבחינה זו הרי הצד של גופניות שנתגלה חשיבותה בסוד "מספר", מתבטלת לגמרי לסוד "ספיר", וחל נועם האור של זיו וזוהר גם בתחתונים. ולדרכינו, מה שנשתלשל בעולם המון פרטים עם חשיבות ומציאות בפני עצמם אינה אלא אפשרות לקיים העבודה של התבטלות כדי להתאחד שוב עם שורש העליון.

ואלו שני העניינים של ספירת העומר, שהנה בתקופה זו שנקבע מהות המציאות, צריכים אנו לספור את העומר בדרך שלוקחים חלק הבהמיות [שהעומר הוא מאכל בהמה (שעורים)] ומצרפים לו דרגה אחר דרגה אל הכלל שלמעלה מן המספר. ומטעם זה ידוע (כנדפס בסידורים) שכל יום ויום הוא כנגד עוד ספירה מעשר ספירותיו יתברך, שהרי שבע מידות התחתונות (חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות) צריכים להתעלות לשלוש העליונות שהם למעלה ממסגרת עולם המוגבל. וביום החמישים מגיעים לדרגת "בינה" [כמו שנאמר (נדריים לח.): "חמישים שערי בינה נבראו בעולם"]. ומובא עוד ש"מדה" הוא בגימטריא מ"ט, והיינו שהגבול והמדה מתפשטים עד מ"ט שהוא התפשטות סדר הטבע. וע"י ספירת כל המידות מתאחדת כל הקומה לשורש הספירות.

והנה שתי בחינות אלה הם כנגד עבודה ושכר, ונתבאר בשם הרש"ש (בספרו "נהר שלום" עמ' 64 בדפי הספר) שעיקר עבודת השנה מתקיימת דוקא בימי הספירה, אשר לפי זה גם מעלת ימי הרצון של ימים הנוראים היא מחמת שנגררים אחריהם (וידוע שנוגע הלכה למעשה בתורת האר"י הלכה כהרש"ש בכל מקום, ומי כמוהו מורה). וידוע שעיקר העבודה הוא לגלות כבודו יתברך כמו שכתוב (ישעיה מ"ג, ז'): "כִּל הִנְקָרָא בְּשָׂמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאִיתִי וְצַרְתִּי אֶף עֲשִׂיתִי". והרי המהלך לגלות כבודו יתברך הוא כעין מלכותא דארעא. והנה עצם עניין המלכות הוא הכבוד, כדתנן

(סנהדרין כב.): "שום תשים עליך מלך" (דברים י"ז, ט"ו) - שתהא אימתו עליך", והנפקא מינה בין מלכות וממשלה היא שהעם בוחרים במלך (גר"א משלי כ"ז, כ"ז. ומובא בסידור אשי ישראל, סוף אז ישיר), ורק בדרך זה מתגלה כבוד אמיתי. ועל דרך זה נקבע מהלך גילוי כבודו יתברך, שרק כשעבדו בוחרים במלכותו מדעתם ומרצונם מתגלה כבודו. ונמצינו למדים שסדר הבריאה שלמטה נקרא מהלך של "כבוד". והוא בגימטריא ל"ב נגד "לב" וכמו שנאמר (חז"ל בכ"מ): "איזוהי עבודה שבלב...", והיינו שעבודת העבד לרבו מתקיימת בדרך שמכוון ליבו לאביו שבשמים [ולכן כתב הרמב"ם (הלי' מלכים פ"ג, ה"ו): "שליבו (של מלך) הוא לב כל קהל ישראל", כי הוא מאחד את כולם ע"י שעבודתם מכוונת אליו. וכמו כן מקום העבודה הוא במקדש שהוא כלליות עניין ושכנתי בתוך לב כל אחד ואחד (ע"פ האלשיך על שמות כ"ה ח', והראשית חכמה - שער הענוה פי"ג אות כ"ח. וע"י בפירוש הגר"א על שיה"ש א' י"ז, וזו לשונו באמצע דבריו: "כי שריית השכינה היתה בתוך לב ישראל. רק שהם צריכים מקום מיוחד להתכנס כל הלבבות יחד. ולכן בחר מקום מובחר בארץ (ישראל) שם הוא מוכן שתשרה השכינה בישראל. ואיך יתייחדו כל הלבבות של כל ישראל ביחד, על כן צוה הקב"ה: 'ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר יִדְבְּנוּ לְבֹו'. וכל אחד התנדב כפי נדבת ליבו על המשכן, ונתחברו שם כל הלבבות", עכ"ל].

אכן תכלית המהלך של "כבוד" הוא להגיע אל הטוב שבא אחרי גילוי כבודו, שהרי בה במידה שמתבטל גופו ורצונותיו כלפי מעלה, כן הוא משתייך אל הרגשת הטוב בסוד "אור זיו וזוהר". והתכלית היא שכל פרטי מציאותו הטבעית יתייחסו לשורשם בסוד שכר. ואמנם כך היא צורת כל מעשה עבודה והתבטלות כלפי מעלה, שאחרי העבודה נרגש הטעם והמתיקות הנלווה עם כל כבישת יצר אמיתית. וכל משהו של ביטול הגוף מוביל עימה הרגשה של נעימות שיסודה בעולמי שכר [אך כמובן שאחריה נמשך עוד נסיון למעלה מן הראשונה בסוד "כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו" (סוכה נב). ותכליתו היא לשבר כל תולדות הרע זה אחר זה עד שכל חלקי החומר הופכים להיות מציאות של טוב].

והנה פשוט שמה שהקב"ה גומל שכר לעושי רצונו, אין פירושו שצומח השכר מן העבודה כאילו שמתחיל מהלך הדבר עם העבודה ותולדתה היא השכר, אלא ההיפך הוא, ששורש הכל הוא הטוב והעונג העליון, והעבודה היא תולדה ממנה, שזהו הדרך והאפשרות לחזור לשם ע"י גילוי כבודו יתברך. וזהו פירוש נוסח תפלת יוצר: "טוב יצר כבוד לשמו", ורוצה לומר שהקב"ה יצר את "הטוב" תחילה, והדרך להתייחס אליה הוא ע"י "כבוד

לשמו" (וההמשך לזה הוא "מאורות נתן סביבות עוזו", והוא משום שהמאורות הם מעין התגלות "הטוב" בעולם הזה).

ועכשיו נשכיל להבין שכדרך שכלליות

העבודה משולבת בכבוד וטוב, שכל משהו של עבודה נכונה במהלך של "כבוד" מגלה "טוב", כך בימי הספירה מתבטא עניין זה בפועל בחלוקת הימים בסוד כבוד וטוב. ובזה יתבאר היטב המבואר בספה"ק ובמהר"ל: שמ"ט ימי הספירה מתחלקים לימים של ל"ב וי"ז כנגד "לב טוב". והיינו שעד ל"ג בעומר מתבטא בפועל עוצם העבודה והביטול כלפי מעלה בדרך שמגלים כבודו יתברך. אך אחרי כן בל"ג בעומר מתחיל להאיר השגת השכר בעולם הזה, ולכן מתבטא בגימטריא "טוב". ואמנם בפסוק כתוב (משלי ד', כ"ג): "מכל משמר נצור ליבך כי ממנו תוצאות חיים", ולדרכינו פירושו הוא, שבלב נתפס נקודת החיים עצמם, ושם מונח העבודה לגלות כבודו כדרך שכל עבודה שבלב צריכה להתקיים באופן שהחיים נמסרים אליו יתברך (וזהו צורתה של תפילה). אלא שצריכים גם כן להרגיש המתקנות של חיים כאלה וככתוב (קהלת ט', ז'): "לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך", וכתוב עוד (דברים כ"ח, מ"ז): "תחת אשר לא עבדת את ה' א-להיך בשמחה ובטוב לבב". ועניינה הוא הרגשת הנועם ע"י החיבור למקור הטוב. וכתוב עוד (משלי ט"ו, ט"ו): "וטוב לב משתה תמיד", שאחרי השרשת מהות החיים, נתווסף בו בחינת השכר (וכך מסתיים השו"ע באו"ח, להורות שכל העבודה מגיעה לידי טוב לב). וזהו עבודת י"ז ימי הספירה מל"ג בעומר ואילך, דהיינו להגביר הנועם והמתקנות שיש בגילוי כבודו יתברך.

וזהו שכתב המהר"ל: שתלמידי רבי עקיבא

לקו כמנין "כבוד", שהרי הם קילקלו בבחינת העבודה לגלות כבודה של תורה בתוך עולם שלכאורה נפרד ממנה. אך בל"ג בעומר מתחיל המהלך של "ארך - חיי", שהוא הרגשת הטוב והמתקנות של היום שכולו ארוך. והרי הטעם שפסקו מלמות הוא משום שיום זה מצד עצמו מסוגל להארת זיו אור העליון בתחתונים.

ואמנם שורש תיקונו של הפגם של תלמידי רבי עקיבא נגמר בל"ג בעומר יום שמחת רשב"י, שאז נתגלה הארת יחוד העליון (וכמו שיתבאר עוד בעתיד

אי"ה). ולפי מה שיתבאר הרי ל"ג בעומר הוא תחילת התנוצצות האור של מתן תורה. ומצינו עוד בספר הזהר שנקרא רשב"י בשם "בוצינא קדישא". ולפי דרכינו הוא על שם "האור כי טוב" שהתחיל להתגלות בתחתונים. ואולי מכאן מקור למנהג ישראל קדושים להדליק מדורה בל"ג בעומר ע"ש גילוי האור, שהרי כשמתגלה הארת "טוב יצר כבוד לשמו", ההמשך לזה הוא "מאורות נתן סביבות עוזו".

וזהו הנראה כוונת המהר"ל שהוסיף:

שכבוד נקרא אור. שלאור האמור רוצה לומר שהכבוד יש בו שני צדדים: אחד, מה ש"כבוד" משמש כמהלך לבחור בין טוב לרע ע"י שבו מונחת האפשרות לקבל מלכותו ברצון. אך אחרי שנתגלה הכבוד בגמר העבודה, כבר מתייחסים אל האור עצמו. וממילא כבוד יש בו שניהם: אחד, האפשרות, וגם האור עצמו. והיינו שימי הספירה הם כנגד שניהם, כמנין לב טוב (ועומק דבר זה יתבאר עוד לקמן).

ויתבאר לדרכינו מה שכתב ה"בית

שמואל": שראשי תיבות "אייר" הם אברהם יצחק יעקב רחל. שהרי לפי מה שכתב המהר"ל הרי חודש אייר חובק בתוכו המהלך שישכון אור עליון תוך הטבע. ובאמת עוצם התיקון של חיבור עליונים ותחתונים ענינו חיבור האבות עם רחל, שהנה ידוע ש"רחל" היא מידת המלכות וכנגד כנסת ישראל (וע"י במהר"ל תחילת ספר "נצח ישראל", שמבאר מה שנקראים ישראל ע"ש רחל ועל שם בנה יוסף ועל שם בן בנה אפרים, יע"ש). והרי האבות הם בחינת מקור ישראל וכנגד ג' מידות העליונות שלמעלה מזה העולם (נכתוב בראשית מ"ז, כ"ח): "ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה", ומובא בחז"ל ובקדמונים בכ"מ: ש"ז שנים אלה היו מעין עוה"ב כי כבר הגיע בעולם הזה לבחינת תכלית. ולכן מתבטא במספר י"ז כמנין "טוב", וכנ"ל שטוב הוא כנגד שכר הנצח].

והרי כשמתגלה החיבור של האבות עם

רחל, עניינה הוא שלימות חיבור מידות העליונות והתחתונות בדרך שמתגלה כבוד מלכותו יתברך בעולם. וכיון שחודש אייר הם ימי הספירה, ולהנ"ל הרי כלול בו גילוי ה"כבוד" (בבחינת מלכות) וגם בחינת הטוב הנלווה עימה, ממילא השם "אייר" רומז על האבות ורחל ביחד כנגד העלאת בחינת כבוד אל הטוב. ולפי מה שנתבאר, זהו גם שני הפירושים של ספירה מלשון "מספר" (שיש בו בחינת הגבלה) ולשון "ספיר" שהוא עניין זיו ואורה.

כבוד וטובה של תורה

פ"י). אבל החסיד הוא האוהב את בוראו אהבה עזה ומתחסד עם קונו.

אכן הדרגה השלישית נקראת "קדוש", ועניינה הוא כמו שכתב בפרק כ"ו, וזו לשונו: "עניין הקדושה כפול הוא, דהיינו: תחילתו עבודה וסופו גמול, תחילתו השתדלות וסופו מתנה. והיינו: שתחילתו הוא מה שהאדם מקדש עצמו, וסופו מה שמקדשים אותו ... לפי שאי אפשר לאדם שישים הוא את עצמו במצב הזה כי כבוד הוא ממנו, כי סוף סוף חומרי הוא בשר ודם, על כן אמרתי שסוף הקדושה מתנה ... והנה האיש המתקדש בקדושת בוראו אפילו מעשיו הגשמיים חוזרים להיות ענייני קדושה ממש ... הנה נחשב לו כאילו הוא מתהלך לפני ה' בארצות החיים עודנו פה בעולם הזה, והנה איש כזה הוא עצמו נחשב כמשכן, כמקדש, וכמזבח ... וכן אמרו (רש"י בראשית ז): 'הצדיקים - הן הן המרכבה', עכ"ל (ועיי"ש עוד).

הרי שהספר נקרא "מסילת ישרים", והמסילה עצמה היא הדרך להיות צדיק חסיד וקדוש. והנה ראשי התיבות של "ישרים, צדיקים, חסידים, קדושים" הם "יצחק". והוא כמובלט בסידורים בתפילת "נשמת": "בפי ישרים ... ובשפתי (ובדברי) צדיקים ... ובלשון חסידים ... ובקרב קדושים". ויש להתבונן בתוכן העניין, שכיון שיצחק אבינו הוא עמוד העבודה, ממילא נקבע ספר העבודה בסדר זה, ואמנם מובא בחז"ל (השמות הזהיר ח"א רנב, תיקוני זוהר חדש כ"ו סע"ד): ש"יצחק" אותיות "קץ חיי", והוא משום שיצחק אבינו היה היחיד שהיה חי בעולם הזה חיים של אחרי תחיית המתים. והרי הספר "מסילת ישרים" מסיים שרוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים, והמהלך להיות ישר כמו שעשאו הא-לוהים עד שיהיה ראוי לתכליתו שהיא תחיית המתים, הוא בתהליך של "צדיק, חסיד, קדוש".

ואכן לפי זה יש לנו תפיסה במהלך של ספירת העומר מפסח עד שבועות, שהנה לפי דרכינו למדנו שמ"ט ימי העומר מתחלקים לל"ב ימים של "כבוד" וי"ז ימים של "טוב". ואילו יום החמישים

מובא במשנה (אבות פ"ו, מ"ג): "הלומד מחבירו פרק אחד או הלכה אחת או פסוק אחד או דיבור אחד או אפילו אות אחת ... צריך לנהוג בו כבוד, ואין כבוד אלא תורה, שנאמר (משלי ג, ל"ה): 'כבוד חכמים ינחלו ותמימים ינחלו טוב (שם כ"ח, י'), ואין טוב אלא תורה, שנאמר: 'כי לקח טוב נתתי לכם תורת אל תעזובו', ע"כ. והנה מבואר מדבריהם ז"ל שישנם שני עניינים בתורה: אחד, שאין כבוד אלא תורה, וגם שאין טוב אלה תורה. והנה כאן בולט מה שנתבאר שיש שני מהלכים בעולם כנגד "כבוד" ו"טוב", ומפורש כאן ששניהם כלולים בתורה, והעניין צריך בירור.

ונראה ביאור הדברים (לפי מיעוט ערכינו וכפי מה שקיבלנו ממו"ר הגרמ"ש שליט"א), שהנה מצינו להרמח"ל שסידור ספרו "מסילת ישרים" על פי ברייתא של רבי פנחס בן יאיר (בע"ז כ:). והנה כאשר מעינים היטב, ראוי להתבונן שחילק את הברייתא לשלוש מדריגות של: "צדיק", "חסיד", "קדוש". שהנה בפרק י"ג כתב "בביאור מידת הפרישות": "ותראה שכל מה שביארנו עד עתה (זהירות, זריזות, נקיות) הוא מה שמצטרך אל האדם לשיהיה צדיק, ומכאן והלאה הוא לשיהיה חסיד ...", עכ"ל. והולך ומבאר מדריגת החסידות, וזו לשונו (בפרק י"ח): "מי שאוהב את הבורא יתברך שמו אהבה אמתית לא ישתדל ויכוון לפטור עצמו במה שכבר מפורסם מן החובה אשר על כל ישראל בכלל, אלא יקרה לו כמו שיקרה אל בן אוהב אביו שאילו יגלה אביו את דעתו גילוי מעט שהוא חפץ בדבר מן הדברים, כבר ירבה הבן בדבר ההוא ובמעשה ההוא כל מה שיוכל. ואף-על-פי שלא אמרו אביו אלא פעם אחת ובחצי דיבור, הנה די לאותו הבן להבין היכן דעתו של אביו נוטה לעשות לו, גם את אשר לא אמר לו בפירוש, כיון שיוכל לדון בעצמו שיהיה הדבר ההוא נחת רוח לפניו ולא ימתין שיצוהו יותר בפירוש או שיאמר לו פעם אחרת", עכ"ל. הרי שההבדל בין הצדיק והחסיד הוא שהצדיק נקי לגמרי "מכל רושם רע שמשארת התאוה אחרת, הנה ראייתו תהיה ברורה לגמרי והבחנתו זכה ולא תטהו החמדה לשום דבר" (שם

הוא כנגד דרגת קדושה, שהרי שלימותה של מתן תורה היא הכניסה לבריתה של תורה בדרך שעליונים ותחתונים מחוברים באיחוד גמור [ובגמרא (שבת פח:) מפורש שאמנם חלה בהם תחיית המתים].

ויש לבאר העניין, שהנה המהלך של כבוד הוא כנגד דרגת "צדיק". שהנה ב"מסילת ישרים" מבואר שהצדיק מקיים חובתו בלי חסרון, ואמנם זהו עניינו של כבוד, כי לאמיתו של דבר כל יחס של כבוד בין הנכבד והמכבד הוא תפיסה של חובה שהרי הכבוד והמורא מעורר אצל המכבדו הרגשת חיוב לציית לו ולקיים דברו (ועוד יתבאר בעתיד אי"ה, שתי דרגות של נעשה ונשמע אשר עניינו של "נשמע" הוא בעיקרו קבלת המצוות בצורה של "חובה", אכן דרגת נעשה קודם לנשמע היא בסוד "חסיד וקדוש", והדברים כאן עולים בקנה אחד). **וכן מצינו בכבוד מלך וכיבוד אב שההרגשה של כבוד מחייב אותו כלפיו. ובגמרא מובא (בכמה מקומות. ע"י ב"מ ג.):** "חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו", **אשר באמת יש להתבונן, וכי מחמת ההלוואה נהיה יותר נכבד עד שאי אפשר להעיז נגדו (ופשוט שאין החזקה נובעת ממידת האמת שאינו רוצה לכפור, אלא שהחזקה היא מכח אי אפשרותו להתנהג בעזות כנגדו). וע"כ עניינה הוא שכיון שהוא מחוייב לו, ממילא חלה בינו לבין בעל חובו הרגשה של כבוד וממילא אינו מעיז פניו כנגדו. וזהו גם סיבת קיום מצוות הבורא, שהרי מוראו יתברך יוצר הרגשה של כבוד שמחייב אותו שלא להמיר דבריו (ואין לטעות ולערבב עניין זה עם מי שמציית חבריו מחמת פחד של עונש כאילו שמי שמחוייב לחבירו יש לו הרגשת כפייה כלפיו, כי באמת חשש של עונש אינו יוצר מציאות של חובה, אלא שזה מכריחו לקיים דברו מחמת שאין לו ברירה אחרת אבל כשיש סיבה של כבוד כלפיו, חלה תורת חיוב אליו). ונמצא של"ב ימים הראשונים של העומר, הם במספר כבוד ומאיר בהם מוראו יתברך בדרך שצריכים לקיים כל החיובים המוטלים עלינו. ושלימות דרגה זו היא השם צדיק.**

אך הדרגה של טוב היא כנגד השם "חסיד", כמבואר ב"מסילת ישרים" שהוא עובד מאהבה. והאהבה היא הדביקות במקור העליון בדרך שמרגיש את הטוב האמיתי. והרי אחרי השלמת בחינת כבוד, מוסיף והולך לעבוד מתוך אהבה, והגמר הוא דרגת קדושה שאז מקדשים אותו מלמעלה הרבה. והרי מתן תורה היא מציאות העליונה שחלה תוך מהלכי העולם, אשר בעצם אין

לנו שום אפשרות להתייחס אליה בתוך מסגרת הטבע, אלא שמתן תורה היא מתנה שזכינו אליה אחרי הקיום של השתדלות והכנה מצידנו.

נמצינו למדים שהמהלך לתורה ביום החמישים הוא דרך המסילה מ"כבוד" עד "טוב", דהיינו שתחילה מתייחסים אל בחינת "כבוד" של תורה, ואחריה לבחינת "טוב" של תורה אשר באה לידי גמר במתנה מלמעלה בסוד "קדושה".

דברי ה"מסילת ישרים" -

"חובת האדם בעולמו"

ויש להוסיף בביאור מה שכתב ה"מסילת ישרים" (בפ"א) - "בביאור כלל חובת האדם בעולמו": שהנה תחילה מקדים לפרש שהדרך להגיע לעולם הבא הוא דרך זה העולם, והאמצעים הם המצוות ועל ידם יוכל להגיע אל המקום אשר הוכן לו שהוא העולם הבא. **וכתב עוד:** "וכשתסתכל בדבר תראה כי השלימות האמיתי הוא רק הדביקות בו יתברך ... כי רק זה הוא הטוב. וכל זולת זה שיחשבוהו בני האדם לטוב, אינו אלא הבל ושווא נתעה. אמנם לכשיזכה האדם לטובה הזאת, ראוי שיעמול ראשונה ... ואם יהיה לבן חיל וינצל המלחמה מכל הצדדין, הוא יהיה האדם השלם אשר יזכה לידבק בבוראו ויצא מן הפרוודור הזה ויכנס בטרקלין לאור באור החיים". **וממשיך עוד:** "ואם תעמיק עוד בעניין תראה כי העולם נברא לשימוש האדם ... כי אם האדם נמשך אחר העולם ומתרחק מבוראו, הנה הוא מתקלקל, ומקלקל העולם עמו. ואם הוא שולט בעצמו ... ומשתמש מן העולם רק להיות לו לסיוע לעבודת בוראו, הוא מתעלה והעולם עצמו מתעלה עמו. כי הנה עילוי גדול הוא לבריות כולם בהיותם משמשי האדם השלם המקודש בקדושתו יתברך ... ובעניין אבני המקום שלקח יעקב ושם מראשותיו אמרו ... שנתקבצו כולן למקום אחד והיתה כל אחת אומרת, עלי יניח צדיק ראשו", **עכ"ל.**

והנה צריכים להבין כוונתו במה שחילק דבריו לשלושה - שתחילה כתב: שעולם הזה הוא פרוודור ... **ואח"כ כתב:** "וכשתסתכל בדבר", **ואח"כ כתב:** "ואם תעמיק עוד בעניין תראה ...".

אכן נראה שעומק כוונתו הוא לכלול בפרק "חובת האדם בעולמו" כל דרך המסילה של: צדיק, חסיד, קדוש. והיינו שתחילה קבע עיקר חובת האדם שתכליתו הוא לקיים "היום לעשותם למחר לקבל שכרם" (עירובין כב., ועי' ע"ז: ג., ד.), ובבחינה זו העולם הזה אינו אלא פרוזדור, ואילו "מקום העידון הזה באמת הוא העולם הבא", אך הולך ומבאר שישנה מדריגה יותר גבוה, שבעודו בעולם הזה אפשר לטעום במה שכתוב: "ואני קרבת א-לוהים לי טוב" (תהלים ע"ג, כ"ח), והיינו שאפשר להתייחס בעודו כאן למציאות "הטוב" שהיא שלימות האמיתית, וזהו כנגד דרגת חסידות שהיא הדביקות בו יתברך כמו שמאריך לבאר להלן (בפ"ח ובסוף פ"ט). והוא הרגשת האהבה מכח עוצם החיבור והדביקות בו יתברך. אכן ישנה עוד דרגה שבאה במתנה אחרי רוב היגיעה וההשתדלות, ועל זה כתב "ואם תעמיק עוד בעניין תראה", והוא דרגת קדושה וכמו שכתב: "שעילוי גדול הוא לבריות בהיותם משמשי האדם השלם המקודש בקדושתו יתברך". ואמנם גם בפרק כ"ו ביאר על דרך זה תוכן עניין הקדושה שעל ידו מתעלה מציאות הגשמיות למציאות העליונה. והביא גם שם עניין אבני המקום של יעקב. הרי מדוקדק היטב בהקדמת ספרו שהולך לחבר, שכלל כל חלקי המדריגות של: צדיק, חסיד וקדוש והם סוללים לו הדרך ב"מסילת ישרים".

קדושה - תורת הסוד

ויש להוסיף לפי מה שנתבאר שדרגת הקדושה היא כנגד שער הנו"ן יום שניתנה תורה לישראל, שהנה ה"מסילת ישרים קבע שדרגת קדושה היא הסיעתא דשמייא ממרום שבאה לו אחרי העבודה, אשר ביסודה לא יתכן בה גילוי בעולם התחתון.

ואמנם יתבאר עוד (בעתיד אי"ה) שבהר סיני נתגלה מה שהיה נעלם מכח המהלכים של הנהגה המסודרים על פי טבע. ויתבאר עוד (בעתיד אי"ה) שמתבטא עניין זה בסודות התורה, שהם החלק תורה שאינו בא לידי גילוי. וזהו עניין כתרי אותיות שרבי עקיבא היה דורש. כי חלק הסוד הוא פנימיות ההשגה שמה שנראית לעינינו כאילו הוא נפרד ממציאאות העליונה, לשיטת האמת מתקיים בו "אין עוד מלבדו" כפשוטו, אלא שטח עינינו מראות.

והננו להעתיק לשון הרמח"ל בהקדמתו לספר "מאמר הויכוח" [נדפס בספר שערי הרמח"ל, עמ' כ"ט - ל' (בתוספת הערות מהגר"ח פרידלנדר זצ"ל)] אשר מפורש בדבריו שדרגת הקדושה היא הגילוי של תורת הסוד, וזו לשונו בקיצור: "ה' א-לוהי ישראל ... אשר בחר בנו ... זאת נתן לנו לאות אהבתו, ואשר הוא מבדיל אותנו מכל העמים - ידיעת שמו הגדול וסוד מעשיו הנפלאים, שאי אפשר לשום בריה לעמוד עליהם, אלא במה שהוא מאיר עיניהם ומאציל עליהם מרוחו ... ולפי שהסתיר הוד שכינתו מן הארץ, וצימצם אותה בשמים ... נמשך מזה שבני אדם לא ידעו ולא יבינו אל פעולות ה' לאמיתם ... אלא תלו הכל בטבע ובמערכות השמים וכסיליהם, והכופרים הראשונים חשבו לעבוד את כל צבא השמים בדרכים הידועים להם, שהיו ממשיכים כוחותיהם למטה על פי דרך השפעתם. וכל זה בא ממה שאין הנהגת השכינה הקדושה מתגלית בגילוי העולם, אלא בדרך נסתר ... אבל כשרצה הקב"ה להקריב אליו אומתו החביבה לו מאוד, הנה קרע את השמים (בשעת מתן תורה), וגילה להם את מסתורין שלו, עד שידעו כולם ונתברר להם באמת - שכל ההנהגה של התחתונים, בכל הפרטות שאפשר לחשוב, אינה אלא ביד השכינה. ואין לך דבר קטן בעולם שאין עומדים עליו כמה עניינים רמים וגבוהים מאוד (כל דבר קטן קשור גם הוא עם עניינים רוחניים גבוהים, ויש השפעת גומלין בין "הדבר הקטן" ובין "העניינים הרמים"). ואז ידעו והבינו כל סוד הבריאה: על מה נברא כל העולם (לאיזו תכלית), ועל מה עומד (מה נותן קיום לעולם), ועל איזה דרך מתנהג, ומה אחרית כל אלה הדברים (אל איזה מטרה ותכלית הם יגיעו, ואיך מביאים כל האירועים אל המטרה שלמענה נברא העולם) ... וגם ראו איך בני העולם הזה הולכים בחושך, והאמת נסתר מעיניהם. ואיך הניח הקב"ה בעולם הזה המכשלות את הרשעים (דברים המכשילים את הרשעים) ... וחושב שהעולם אינו הולך אלא על פי הטבע הזה שנראה לעינינו ... וכאן ראו גודל התורה והמצוות, מה עניינם ... וראו כל דקדוקי מצוות במה הם תלויים, וכמה הם צריכים מאוד מאוד וכמו שאמרו ז"ל (שיה"ש רבה ה', ירושלמי שקלים פ"ו ה"א): "בין כל דיבור ודיבור - דקדוקיה ופרטותיה של תורה". ועל כל זה היה משה רבינו ע"ה אומר להם:

"אתה הראית לדעת כי ה' הוא הא-לוהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד" (דברים ד', ל"ה) ... והנה כל הדברים האלה ראו אותם בזמן **מתן תורה** ... **"ועי"ש עוד בנפלאות הדברים.**

וממשיך עוד (שם עמ' ל"ב - ל"ה): "ויהי כאשר התעו אותנו אלוהינו מבית קודשו ותפארתו ... והתחיל[ה] החכמה להסתלק מישראל, כמו שהיה החושך הולך ומתגבר ... ונמצאו רחוקים מן השכינה הקדושה ... אבל הא-ל ברחמיו השאיר לנו שריד, והיינו פשט התורה ... ומצד זה נמצינו קרובים אליו תמיד, אם לא בגלוי, לפחות בהסתר פנים ... אבל צרה גדולה היא לנשמות, שהן תאבות לאור באור החיים בקרבתו יתברך ולעמוד בסודו ...

והנה תראה כי האדם בנוי מנשמה וגוף, והתורה - מפשט וסוד. ומי שמתעסק ומשתדל ברזי התורה, הנה לא די שלנשמתו בא אור ושפע מן המדריגה הראויה לנשמה, אלא גם לגופו בא מן המדריגה הזאת. וזהו השבח הגדול של מארי קבלה - שכולם מתקדשים בקדושה העליונה, וכמוזכר בכמה מקומות בזוהר ותיקונים. אך מי שאינו מתעסק אלא בפשט - הנה אין מגיע אפילו לנשמתו אלא שפע הראוי לגוף, ונמצאת נשמתו חסרה הרבה.

והנה כפי התארך הגלות, כך גבר החושך על הנשמות, וידיעה זאת הלכה ונסתלקה מישראל ... ורשב"י קדוש ישראל צוח ככרוכיא נכמו עגור - מין עוף שקולו גבוה (על-פי קידושין מד.) בכל הפינות והצדדין מן הזוהר והתיקונים, שאין תיקון לשכינה הקדושה כי אם ברזין דאורייתא ... והנה אראה אותך יתרון אחד גדול אשר לדרך הקבלה מדרך הפשט. הנה לפי הפשט - כל דברי העולם הזה הם דברים גופניים וחסרונות של אדם, להיותו עפר מן האדמה. והרוצה להיות חסיד - לא יוכל אלא לפרוש מן ההנאות כל מה שיוכל, ולא יהנה אלא מה שמוכרח לו לחיותו ... אך עם כל זה, הנה לא ישוב עצם המעשה שלא להיות חסרון אנושי, ואם גם זולתו היה אפשר לעשות - היה יותר טוב.

יתרה הקבלה, כי הנה לפי דרכה המעשים עצמם חוזרים להיות טובים ותיקונים עליונים נעי בספר "דרך ה" על המעשים המותרים (א, ד, ד - ז), ועי' בספר "מסילת ישרים" פכ"ו שהקדוש הופך מעשים גשמיים למעשים

נעלים של עבודת ה'. והיינו כי כך הכין הרצון העליון - שיהיו דברי העולם הזה מתקדשים על ידי מה שהאדם משתמש מהם לצורכו והנאתו. והיינו כי דברי השמים הם כולם מקודשים, וסוף העולם להיות כולו מקודש ... והוא סוד: 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם' (תהלים קט"ו, ט"ז), כי השמים הוא הכינס בכל שלמותם, אך הארץ מסרה לבני אדם שהם יתקנוה. והיינו כי ניתן הכח לאדם שיהיה הוא ממשיך כח השכינה ואורה למטה על ידי נשמתו, ונתן כל דברי העולם לשימוש, שעל ידי זה נתקנים גם הם, וכח הקדושה שהמשיך, מתפשט גם עליהם ... נמצאת חכמת האמת מפרשת עניין הקדושה והשראת א-לוה ב"ה על בריותיו, והדבקו בהם ... כי העיקר מה שהקב"ה רוצה בעולמו הוא זה - להיות כל ענייני העולם תיקונים ממש וענייני קדושה ... **עכ"ל, ועי"ש עוד אריכות לשונו הזהב (ויטבאר עוד בעתיד אי"ה, שעיקר גילוי בחינה זו הוא ע"י לימוד שמתייחס לאור הפנימי של תורה והוא ע"י עמלה של תורה בדרכי קנייניה, והרי לעומקו של דבר תיקונים מעלה זו גם דרך לימוד עומק הלכותיה של תורה, ולא צריך להיות דוקא ע"י לימוד מה שנמסר בקבלה, אלא רק שלימודה מתייחס לפנימיות האור בדרך ישיר, והרי אור הפנימי שבא ע"י יגיעת בשר מתגלה מכח שבירת הגוף והיפוכה להיות עצמה תורה).**

הרי מפורש בדבריו, שדרגת הקדושה היא כנגד תורת הסוד, ורק ע"י ההשגה של סתרי תורה אפשר להעלות מציאות הטבע לשורשה העליון. והוא כמו שנתבאר, שבמתן תורה נמסרו כל הצדדין של תורה. וגם הכתרים נמסרו בהעלם בדרך שר"ע יבוא וימשיך ה"מתן תורה" של תורה שבעל-פה שמגלה שגם חשכות העולם מצטרף לתורה. וזהו מה שנתבאר שמתן תורה הוא כנגד דרגת קדושה, שהרי ביום החמישים נתגלה בעולם כל הסודות והנעלמות שבעולם בדרך שראו בעליל שכל הבריאה כולה מצורפת לתורה. והרי דרגת קדושה היא ההשגה שהעולם נברא לשימוש האדם. וכדרך שהאדם עצמו לא נברא אלא לכבודו יתברך, כך כל הטבעיות שנבראה לשימוש האדם אינה אלא גילוי כבודו (ואמנם יטבאר עוד בעתיד אי"ה, שהמעמקים של תורה הם ההתגלות של אור התורה גם ממקומות שנעלם בהם אור העליון. ובחינת תורה שבעל-פה היא גילוי הסוד שמסתתר תחת לבושי הטבע והחומר).

עורה כבודי, נפש וטוב

הד' - הוא גמר מלאכת כל העולמות שקדמוהו, ותיקונם על תכלית הטוב האמיתי ... והוא זה העולם התחתון שבו דירת האדם המנהיג העולמות בכח מעשיו ... לכן נקרא 'עשיה' ...", **עכ"ל בקיצור**.

ולמדים אנו שפירוש דברי בעל המאור הוא:

שה"כבוד" שנאצל מכסא כבודו "ארכביה אתרי ריכשי" (ב"ב קנב. וע"י ברשבי"ם שם): **אחד** שנתפשט למטה מלשון "ויאצל" בדרך שהנפש נפרד ממקורה, **אך בכל זאת** עדיין מחובר הוא מלשון "אצלו" **נידוע משלו של הרמ"ק**: שאחרי ששופכים מים מחבית הרי מעשיו כלו ואח"כ נוזלים המים בפני עצמם, אבל כששפע העליון יורד למטה, לעולם קשור הוא עם שורש אורה (וע"י **"בית הלוי"** פרשת **בראשית** - עניין בריאת מנוחה של שבת על דרך זה) **והנה בפסוק כתוב** (ישעיה מ"ג, ז'): **"כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו"**. **וידוע שבה הפסוק כתובים כל ד' עולמות** - שהרי זה **שכתוב "בשמי" מדובר על עולם האצילות שהוא עולם השמות**. **וענינו הוא** שבדרגה זו אין בגילוי יתברך שום צד פירוד כלל, וממילא כל הנהגותיו ומידותיו בבחינת אצילות נקראים על שמו יתברך בדרך שהוא כולו א-לוהות, וכנ"ל. אך אחרי כן מתפשטים הנהגותיו יתברך לעולם הבריאה ששם יתכן קצת השגה במציאותו יתברך, והיינו שכבר נתגלה כמציאות שהיא חוץ ממנו יתברך כביכול.

וזהו שכתב הרמב"ן (תחילת התורה):

שבריאה היא עניין יש מאין, דהיינו **היצאה** וכו'. **הרי** שע"י בריאה חלה תורת יציאה **ופירוד** ממציות העליונה, **והוא מלשון "לברא את היער"** [והוא **כתוב ביהושע** (י"ז, ט"ו): **"עלה לך היערה ובראת לך שם ..."**], **שהוא עניין לכתוב ולעקור** עצים מגידולם. **וכמו כן עולם הבריאה ענינו** שמנותקת ממקורה כביכול מצד שורש ענינה. ואילו אח"כ משתלשל ויורד עד לבחינות "יצרתיו אף עשיתיו". **ולפי זה שיעור דברי הכתוב הוא**: שתכלית הבריאה היא, להיות "נקרא בשמי ולכבודי", אלא שהמהלך לזה הוא ע"י "בראתיו יצרתיו אף עשיתיו". **אלא שעל כל פנים מבואר במפורש בפסוק**, ש"כבודי" מצטרף אל "שמי" שהוא בחינת א-לוהותו יתברך, וככתוב: **"כל**

מובא בבעל המאור (הרז"ה. בהקדמתו לפירושו על הרי"ף) **וזו לשונו**: **"במקומות רבים בכתוב נקראת הנפש החיה "כבוד", כדכתיב: "לכן שמח ליבי ויגל כבודי", וכתוב: "עורה כבודי", וכתוב: "למען יזמרך כבוד". כי הבורא אצלה על האדם מכסא כבודו ובה נתן עליו מהודו והוא העצם הנכסף אל יסודו ...", **עכ"ל**. הרי שהנפש נקראת "כבוד" משום שהוא נאצל מכסא "כבודו". **והנה פירושה של "האצלה" הוא ככתוב גבי נבואת הזקנים** (במדבר י"א): **"ויאצל מן הרוח אשר עליו ויתן על שבעים איש הזקנים"**. **והיינו שלא קיבלו משה בדרך שיצא ממנו והועבר אליהם, אלא עניינה כמדליק מנר לנר שאין נר הראשון חסר ולא כלום**. **ועל דרך זה צריכים לתפוס האצלת הנפש על האדם מכסא כבודו, שלא נכנס תוך האדם בדרך שנפרדה משורשה העליון אלא שעם ירידתה למטה עדיין קשורה היא למקורה**.**

והנה באמת כל השפעה ממרום כך עניינה,

שהרי כל אורות השפע עוברים ממציות למציאות עד שמתעבים להיות חומר (בסוד מקבל) בעולם התחתון. **אלא שאין פירושה** שעוברת מעולם לעולם בדרך שעוזבת העולם שלמעלה הימנה, **אלא שכל עולם ומציאות קשור עם העולם שלמעלה ממנה** (וב"נפש החיים" מאריך בזה הרבה וממשילה לחבל ושלשלת). **ואמנם פנימיות העניין ידוע** (כמבואר שם, ש"א פ"ג - בהג"ה) **שישנם ד' עולמות חלוקות**: אצילות, בריאה, יצירה, עשיה (אבי"ע). **וזו לשון ה"נפש החיים" (שם): "ואצילות פי** (נראה שצריך לומר: **פירושים**) **שניים לו, לשון חיבור, כמו 'אצלו' ולשון התפשטות רוחני, כמו 'ויאצל מן הרוח'** (במדבר י"א, כ"ה), **[וכמו 'אצילי ידיו' (יחזקאל י"ג, י"ח), שהם מחוברים בגוף תמיד וגם התחלת התפשטות ידיו]. כי עולם האצילות הוא הכל א-לוהות גמור ... ועולם השני (בריאה) - נשתלשל וירד מדריגה יותר מהראשון, שמושג על כל פנים קצת מציאותו שיוכל להיקרא יש, והוא היש מאין, לכן נקרא בשם 'בריאה' ... ועולם הג' - נשתלשל ... ונתעבה יותר, שמציאותו מושג יותר, והוא היש מיש, ולכן מתואר בשם 'יצירה', כמו יוצר חומר שהוא יש מיש. ועולם**

הנקרא בשמי ולכבודי", ורק אח"כ משתלשל עד לעולמות: בריאה, יצירה, עשיה.

ואמנם מפורש בפסוקים שהשכינה נקראת

"כבוד", ככתוב: (שמות כ"ט, מ"ג): **"ונקדש בכבודי"**. וכתוב (שמות מ', ל"ה): **"וכבוד ה' מלא את המשכן"**, והוא הקיום של "ושכנתי בתוכם". והיינו שהשכינה היא ה"כבוד" שממלא את המשכן. **וברמב"ן מפורש בכמה מקומות** (הקדמה לשמות ובתחילת פרשת תרומה) ששכינה נקראת כבוד. **וידוע** (ישערי אורה" ש"א) ש"שכינה" היא חד מהכינויים של השם אדנות. ומצינו עוד שפירושה של "מלכות" הוא כבוד, וכפי שאנו מברכים "שחלק מנכודו ליראיו", כי ראיית המלך היינו ראיית כבודו. **וידוע ש"שכינה" נקראת "מלכות דאצילות" שהיא דרגה האחרונה של שמותיו יתברך (ומשם ואילך עובר הכל לעולם הבריאה להיות שמות נפרדים). והרי עניינה הוא שכל שמותיו יתברך מתגלים דרך מידת המלכות והכבוד וכמו שיתבאר לפנינו.**

ומבואר על כל פנים שעניין כבודו יתברך הוא התגלותו יתברך שמחוברת אל שמו יתברך ממש. ואף שהכבוד מתגלה בנפש, שהוא בחינה התחתונה של הקומה, מכל מקום רואים אנו שאותו כבוד הוא השכינה עצמה. וכיון ששמותיו יתברך מתגלים דרך מידת "שכינה", ממילא ה"כבוד" הוא המעבר שבין בחינת אצילות למה שמתגלה החוצה. **ועניין זה צריך ביאור לערכינו**, איך מתפרש גילוי של כבוד בדרך שמצטרף לשמותיו יתברך בסוד אצילות, בעוד שכבודו יתברך יוצא לפועל רק ע"י הנבראים. **וגם צריכים להבין איך מתבטא ב' בחינות הללו בנפש.**

ויש להקדים בדברי הגר"א (בפירושו למשלי י"ט, ב') **על הפסוק:** "גם בלא דעת נפש לא טוב", **וזו לשונו באמצע דבריו:** "כי הדעת הוא טוב, וחילוף של נפש הוא טוב. כלומר, 'נפש' בא"ת ב"ש הוא 'טוב', וכשהוא בלא דעת, הנפש לא טוב...". **עכ"ל** (ועיין ב"מגלה עמוקות" - ואתחנן, אופן קע"ו). **הרי שבכיוון ישר מלמעלה למטה קוראים "טוב" והוא משום שטובתו יתברך מושפעת מלמעלה ויורד ומשתלשל אלינו. אבל בקריאה ממטה למעלה, דהיינו בא"ת ב"ש שהוא צד ההפוך של האותיות, הרי אותו "טוב"**

מתבטא ב"נפש" (ויש לבאר בזה, שהנה כל זמן שאחד מבטא לחבירו ענין מסויים, הרי לא נתפס העניין אל השומע אלא אחרי שגומר דיבורו, שהרי לא יתכן שיבין מה מדבר אליו אחרי מילה אחת או שתיים כיון שעדיין אין שום משמעות בראשית דיבורו. ורק אחרי הביטוי של כל המשפט או כל העניין, אז שומע ומבין למפרע מן המאוחר אל המוקדם. ונמצא שכל תפיסה של "מקבל" היא רק אחרי ככלות הכל, ואז כל הדיבורים והמהלכים שבנתיים מובנים אליו. ועל דרך זה יש להבין עניין צירוף אותיות של א"ת ב"ש, כי כלפינו התפיסה של השפע ממעלה למטה מתחלת מן הת' ומזה ניתנה האפשרות להשיג גם הא'). **ורואים אנו מדבריו** שהטוב הוא ההשפעה עצמה, ואילו הנפש היא המקבלת את הטוב ועל ידה הטוב חל ומתקיים. **ובברכת יוצר הנוסח הוא:** "טוב יצר כבוד לשמו", **ופירושו הוא:** שהקב"ה כביכול מתגלה במידת טובו יתברך, אבל שפע זה מתקבל ע"י הנפש במהלכים של כבוד בדרך שעולה למעלה ומקבל הטוב באופן נכון. **ושיעור דברי הכתוב לפי זה הוא:** ש"בלא דעת" - דהיינו בלי חיבור נכון (דעת מלשון חיבור), אז הנפש לא טוב, כי תכליתה היא להחזיר הכל לשורשה העליון. והיינו שהטוב מתגלה על ידי מהלך של כבוד שמגלה שמו יתברך.

וביאור העניין נראה לפי ערכינו, שהנה החפצא של כבוד הוא חיבור בין מכבד ומכובד. ולולי שניהם ביחד לא יתכן מציאותו כלל. כי עצמו של כבוד הוא השגה שנתפס אצל אחרים והדרך שמתייחסים אל המכובד. **ונמצא לפי זה**, שזה שתכלית הבריאה הוא גילוי כבודו, עומק עניינו הוא שהקב"ה כביכול נתגלה בצורה שהוא יתברך צריך לאחרים שיכבדוהו.

והנה יוצא מדברי בעל המאור שהנפש נקראת כבוד, שבלי כבוד אין לו לאדם שום קיום, שהרי עצם חיותו תלויה בהרגשת הכבוד. **וגדולי בעלי המוסר היו אומרים** (בשם הסבא מסלובודקא) שאילו ניקח מן האדם כל רגשי כבוד, מוכרח הוא שימות או שיצא מדעתו וישתגע (ויחיה תוך מצב שמדמה שהוא אדם אחר). **והיינו שכבודו של אדם הוא ההגנה על עצם אישיותו. והנה עומק העניין הוא**, שעצם מציאותו של אדם קיימת בצורה שחיותו באה לו מן החוץ, כי עצם צורת הכבוד לא יתכן אלא ע"י שיש על כל פנים איזה תורת "מכבד" נפשוט שהכבוד האמיתי אינו אלא "כבוד חכמים יחלו". **והוא מה שנאמר**

(נדרים סב. ומובא ברמב"ם סוף הלכות תשובה) שילמוד מאהבה "וסוף הכבוד לבוא", והיינו שלולי "כבוד" לא שייך מציאות, אלא שצריך לחול הכבוד בדרך נכון ולא "כדי שיקראוני רבי" וכדומה (ולאמיתו של דבר זהו אחד ממהלכי התפיסה של גיהנום, שהרי בכבשן האש המיתה באה מכח שמסלקים מסביבו אויר הנשימה, כעין מיתת חנק, וכל מי שאין לו שייכות אל "כבוד חכמים ינחלו" הרי מופקע הוא מצירוף זה שהחלל שמחוצה לו הוא בכלל עצם חיותו).

ואמנם מצינו עניין זה לגבי אויר הנשימה של אדם, שהרי עצם חיותו של אדם באה לו ע"י שנושם אויר שהוא מחוץ לעצם מציאותו, ונמצא שעצם חיותו של אדם מתפשטת חוץ מעצמו בדרך שהחלל שמסביבו ג"כ מצטרף לחיותו. ונראה עוד שבאמת עניין זה מוכח מסוגיית הגמרא של "מצמצם", שהנה מובא במשנה (סנהדרין ע"ו, ב'): "ואלו הנהרגין: רוצח שהיכה את רעהו... וכבש (לחץ) עליו לתוך המים או לתוך האור (האש) ואינו יכול לעלות משם ומת - (הרי זה) חייב (כרוצח על יד מכה)".
ופירש רש"י (שם ד"ה כבש): "אוהז ראשו של חבירו ותוקפו במים כדי שלא יוכל להרים ראשו, וננער ומת". **ובגמרא** (שם): "רישא רבותא קא משמע לן (בתחילה רבותא השמיעה לנו): אף על גב דלאו איהו (שלא הוא עצמו) דחפו (למים) אלא נפל מעצמו, כיון [שהוא מחזיקו (כובשו) שם עד] (דש)אין יכול לעלות משם ומת חייב ... כבש מנלן [מניין לנו (שהוא בכלל אלו שהורגים עליהם את הרוצח)]? אמר שמואל: דאמר קרא 'או באיבה' לרבות את המצמצם [הדוחק (ו"מצמצם") את חבירו למקום שאינו יכול לחיות בו]". הרי שמניעת אויר הנשימה של אדם נקראת רציחה. אשר לכאורה צריך עיון, איך נחשבת מעשה רציחה והרי לא פגע בו כלל, ומה שונה זה ממונע ממנו אפשרות לאכול שאינו אלא גרמא בלבד (וכמבואר שם בדף עז). **אלא נראה מבואר מזה, שהאוויר שמחוצה לו הוא חלק מעצם חיותו, ומי שלוקח ממנו חלל זה, נקרא שלוקח חיותו ממנו. וכך מתפרש עומק השם רציחה של המצמצם שעל ידי זה באמת עושה מעשה רציחה ע"י שפוגע בחיותו שהוא חוצה לו ושמצטרפת לעצם חיותו.**

ולעומקו של דבר שורש העניין נעוץ בעצם בריאת האדם. שהנה כתוב (בראשית ב', ז'): "ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה. והרמב"ן הביא דבריהם ז"ל: "מאן דנפח מדיליה נפח (מי שנפח

מתוכו נפח)". והיינו שכביכול עצם ה"ויפח באפיו" הוא חלק מחיות העליונה שנכנס באפיו (מה שאין הפה יכול לדבר). הרי שהנשמת חיים של האדם היא היא החיים העליונים כביכול. ונמצא שאנו דבוקים בו יתברך בדרך שחיותנו היא החיות של נשימת פיו יתברך **ונכן מבואר בספר "נפש החיים"** (ש"א, פט"ו) **בביאור דרגת "נשמה" יעו"ש]. ולדרכינו יש בזה עומק מיוחד, שנמצא לפי זה שהקב"ה כביכול העמיד את עצמו בדרך שמה שהוא חוץ ממנו יתברך הוא גם כן בכלל עיקר חיותו. שהרי הנפש חיה, שהוא כלפי חוץ נקראת גם כן חיותו יתברך כיון שמתוכו נפח.**

ועכשיו יתבאר היטב דברי הגר"א ש"נפש" היינו "טוב" בא"ת ב"ש, שהרי הטוב הוא אור העליון שמושפע למטה אל המקבלים. אך דרך קבלת הטוב הוא במהלכים של כבוד שעניינה תפיסת חיות העליונה בתוך מציאות נפרדת כביכול, אלא שתכליתה היא שגם מציאות התחתונה תצטרף לחיות העליונה. וזהו שאמרו "טוב יצר כבוד לשמו", היינו שהטוב חל בנפש הנקראת כבוד **כמבואר בעל המאור, וע"י הנפש - הכבוד חל, ומתגלה הטוב שכל עצמו הוא להשפיע ממציותו יתברך לנמצאים. והרי תכלית הבריאה היא שיתגלה "וידעת היום ... כי ה' הוא הא-לוהים אין עוד", והיינו שלאמיתו של דבר אין מציאות אחרת כלל חס ושלוש חוץ מגילוי כבודו יתברך (ועיין ב"אפיקי מים" - עניין כ', הע' ק"ס, עמ' רכז - רכז).**

ומעתה נשכיל להבין עניין "אין כבוד אלא תורה", שהרי ה"נפש חיה" שנתהווה ע"י "ויפח באפיו נשמת חיים" מתייחס לחלקה העליון בדרך שנקודת החיבור מגעת עד חיותו יתברך ממש כביכול. והרי לדרכינו הנפש שנקרא כבוד (דהיינו שורש המציאות שהיא חוץ ממנו יתברך), מצטרף לחיותו יתברך. והנה נקודה זו היא התורה ממש **וככתוב בפסוק (משלי ב', ו'): "כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה", והיינו שהתורה היא אותה החיות שיוצאת מפיו יתברך ע"י "ויפח באפיו נשמת חיים". **וזהו שאנו מברכים: "וחיי עולם נטע בתוכינו", שאותן חיים הנצחיים נטוע בתוכינו בדרך שנשמת האדם מחוברת לגמרי למקור החיים. וזהו עוצם החיבור של בחינת הטוב והנפש, אלא שה"טוב" מושפע מלמעלה למטה, ואילו****

הכבוד מתגלה ממטה למעלה, וכשהכבוד מתגלה בשלימות, חוזרת למקור החיות בסוד "אין כבוד אלא תורה". ואמנם דרגה זו היא קיום מה שדרשו (שיה"ש רבה ה', ב'): ש"הקב"ה ליבן של ישראל ... דכתיב (תהלים ע"ג, כ"ו): 'צור לבבי וחלקי א-לוהים לעולם'. **ולאור האמור, הלב** שבתוך כל אחד ואחד (שהוא בגימטריא **כבוד**, כנ"ל מדברי המהר"ל) מחובר לגמרי אליו יתברך עד שהקב"ה נקרא ליבם של ישראל.

ולפי זה מתבאר היטב מה שמבואר במשנה ש"אין **כבוד** אלא תורה" וגם "אין טוב אלא תורה". **אשר לפי דרכינו עניינה הוא**, שהתורה חלה למטה במהלכים של **כבוד**, אך מצד עצמה התורה היא

הטוב עצמה. ותכלית גילוייה של תורה בעולם הזה הוא גילוי כבודה בדרך שמצטרף כל הבריאה **לסוד** "מפיו דעת ותבונה" (משלי ב', ו'). **והוא בסוד** אורייתא קוב"ה וישראל חד (ע"פ הזוהר) **והבן**.

ומכאן למדים אנו עומק נוסף בקילקולם של תלמידי רבי עקיבא "שלא נהגו כבוד זה לזה" (יבמות סב:), **שהכבוד** שהיה צריך להתגלות בתורת הכנה למתן תורה הוא חזרת בחינת נפרדים אל מקורם. **והיינו** שהחיות שנתהווה בעולם עם תפיסה והשגה כאילו היא חוץ ממנו יתברך כביכול, היתה צריכה להצטרף שוב לחיות העליונה עצמה כביכול. והוא החזרה לסוד נשימת פיו, אשר עד לשם מגיע כבודו. (כל הנ"ל לפי מיעוט ערכינו וכפי מה שקיבלנו ממו"ר הגרמ"ש שליט"א).

כבוד ונפש - נר פתילה שמן

העתקנו לשון בעל המאור (הרז"ה). בהקדמתו לפירושו על הרי"ף) **וזו לשונו: "במקומות רבים בכתוב נקראת הנפש החיה 'כבוד' ...", ויש לבאר הטעם** שהנפש נקרא כבוד. **והעניין נראה, שהנה מצינו בלשון תורה ש"נפש" הוא לשון רצון**, וכמו שכתוב (בראשית כ"ג, ח'): "אם יש את נפשכם לקבור את מתי שמה". **ומצינו עוד שהוא לשון ריבוי**, וכתרגום (שם א' - כ"ב, כ"ח; ט' - א', ז') "פרו ורבו" - "פושו וסגו", והוא לשון "נפיש" כמובא בתרגום ובש"ס בכמה מקומות. **אלא שכמו כן מצינו שהוא לשון מנוחה**, ככתוב (שמות ל"א, י"ז): "וביום השביעי שבת וינפש", ופירושו - רש"י והתרגום: "ונח". וצריכים להבין איך מתפרשים בדרך אחת.

ונראה בזה לפי מיעוט ערכינו וכפי מה שקיבלנו ממו"ר הגרמ"ש שליט"א) בהקדם דברי הספרים הקדושים [כתבי הגרמ"מ משקלוב" - "ביאור משנת חסידים" דף קט, "תמונת האותיות" דף רנ; "קהלת יעקב" - ערך נפש, עיי"ש; "ברית כהונת עולם" - מאמר נר מצוה, פ"י, עיי"ש; "שפת אמת" - חנוכה (תרי"ס), עיי"ש; ועיין תיקוני דף יד/ב]: **שמילת "נפש" היא ראשי תיבות: נר, פתילה, שמן. וביאור תוכן העניין הוא, שהנה מבואר בספר "נפש החיים" (ש"א) באורך: שהשתלשלות צורת האדם מלמעלה היא בסוד נשמה, רוח, נפש. והנה**

הנשמה היא חלקו העליון אשר "פנימיות עצמותה מסתתרת בהעלם, ומקורה ברוך כביכול בתוך נשימת פיו יתברך שמו" (כלשונו שם, פט"ו) ואילו בחינת "רוח" היא למטה מזה (כמבואר שם). אכן בחינת "נפש" הוא נמוך ביותר וכמו שכתב (שם, פ"ד): **"כי המעשה - הוא מבחינת הנפש, כמו שכתוב: 'והנפש אשר תעשה' (במדבר ט"ו, ל), 'הנפשות העושות' (ויקרא י"ח, כ"ט), והרבה כיוצא, 'כי הדם הוא הנפש' (דברים י"ב, כ"ג), שהנפש שורה ומתלבש בדם האדם ...", הרי שכלי העשייה של האדם (שהוא החלק הגופני) מתחברים אל קומת האדם ע"י בחינת נפש. **ואמנם מובא שם עוד** (בפ"ד): שהאדם הוא "נפש חיה לריבוי עולמות אין מספר, שכמו שכל פרטי הנהגות הגוף ותנועותיו, הוא ע"י כח הנפש שבקרבו, כן האדם הוא הכח ונפש החיה של עולמות עליונים ותחתונים לאין שיעור, שכולם מתנהגים על ידו". **ושם עוד** (בפ"ו): "ובעשות האדם רצון קונו יתברך שמו, ומקיים באיזה אבר וכח שבו, אחת ממצוות ה', התיקון נוגע לאותו עולם וכח העליון המקבילו, לתקנו, או להעלותו, או להוסיף אור וקדושה על קדושתו ... כפי ערך ואופן עשייתו, ולפי רוב ההזדככות וטהרת קדושת מחשבתו בעת עשיית המצוה ...".**

ולמדים אנו, שהנפש מחזיק כח החיבור של הגוף לאורות ועולמות העליונים, ומתקיים על ידה תכלית הגוף ותולדותיה להחזירה למקורה בסוד "חלק א-לוה ממעל" (כלשון הספה"ק). **והעניין בזה הוא**, שהנה צורת האדם שלמטה נמצאת תוך מסגרת מוגבלת של עולם הזה, ותכליתה היא, שדרך מערכת העבודה והבחירה תתעלה למקורה ותתגלה מציאותה האמיתית שהיא למעלה מן הגבול והמידה. והרי גזר רצונו יתברך שאי אפשר להתייחס לאור העליון אלא דרך עולם המעשה. **ונמצינו למדים שבאמת בחינת נפש "ארכביה אתרי ריכשי"** (ב"ב קנב. ועיין ברש"י"ם שם): **אחד**, שמחזקת בחינת "גוף", **אלא שבו בזמן יש בה הכח להעלות ולחבר כל מה שהוא בסוד "מעשה" לאור העליון.**

ויתבאר בזה, מה שהנפש מרמז ל"נר" "פתילה" "שמך", **שהנה דרך הארת הנר הוא** שהפתילה ממשיכה את השמן מן הכלי ואז נהפך השמן לאור. **והנה הכלי שמחזיק את השמן מוגבל הוא** כדרך שלי המעשה והגוף של בני אדם הם בני מידה, אלא שמכל מקום מונח בשמן זה הנמדד, האפשרות והאפשרות ליהפך מהיות דבר מוגבל, לאור שהוא למעלה מבחינת חומר וגשם. **וזהו כלל עניין בחינת נפש**, שהרי הנפש מחובר למערכת עולם התחתון החומרי, ובבחינה זו הוא בר פירוד ממקורה האין סוף, אלא שמכל מקום יש בכוחה של הנפש הבהמית ליהפך לאור ע"י העבודה התמימה. **ונמצא לפי זה ש"נר פתילה שמך" הם כנגד בחינות "נשמה רוח נפש"**, שהרי הנשמה היא כנגד האור הבלתי גבול ותכלית, והוא בבחינת "חלק א-לוה ממעל" (כלשון הספה"ק), **ואילו השמן שבכלי הוא כנגד בחינת נפש. והרי הפתילה שמחברת השמן אל האור היא בבחינת "רוח" (וכמבואר ב"נפש החיים" שם, פט"ו, ואכמ"ל). אך על-כל-פנים כיון שמהלך תיקון השלם הוא דרך כוחות הגוף, על כורחך שב"נפש" מושרשת האפשרות של חיבור עליונים ותתונים.**

ולפי זה יתבאר עניין השם "הטבת הנרות" שהיא התואר להכנת הדלקת המנורה שבמקדש, **אשל לכאורה יפלא** איזו תורת הטבת שייך אליה. **אכן לדרכינו מובן** שעניינו של נר הוא צירוף השמן שבכלי אל "האור כי טוב", וזהו תכלית העולם

בכללות שהתחתונים יצטרפו לעליונים. ובפסוק כתוב (בראשית א', ד'): **"וירא א-לוהים את האור כי טוב"**, **הרי שהאור הוא ההטבה הנצחית נידוע מספרים וסופרים (מקובל בשם הגר"א והסכימו לזה כל רבותינו) על-פי הגמרא (ב"ק נה.).** שכל עניין שכתב בתורה פעם הראשונה נכלל בה עיקר עניינה ותמציתה, **והרי כאן כתוב בתורה ש"אור" היינו "טוב"**. **ולכן ההכנה למנורה שבמקדש נקראת בשם "הטבת" כי עיקר עניינה הוא מעשה התחברות אל הטוב האמיתי (ואמנם יתבאר עוד בעתיד אי"ה, שמה שמקומה של המנורה הוא חוץ לפרוכת העדות, הוא משום שהמנורה מחזיקה כח החיבור של בחינת קודש הקודשים למה שחוץ ממנה. וזהו בסוד "נר פילה שמך", שע"י המנורה הרי כל הבראה כולה מתייחסת למקור המציאות שהוא למעלה מן המידה). ועיין עוד מה שנתבאר בשם הגר"א וה"מגלה עמוקות":** **ש"נפש" בא"ת ב"ש הוא "טוב"**, **ועניינה הוא כמבואר כאן** שהנפש מגלה שכל מציאות התחתונה אינה אלא "טוב", **וכמו שנתבאר [ואמנם יש להתבונן בייחוד מציאותו של הנר, שהנה אמרו חז"ל (ב"ר ל"ט, א'): שאברהם אבינו ע"ה התבונן בעולם וראה שהוא "בירה דולקת". וביאור העניין נראה, שהנה ישנם שתי אפשרויות של תפיסת המציאות: שהרי הדרך של טומאה היא, שעולם כמנהגו נוהג ויש לו סדר קבוע. והנה תפיסה כזאת ח"ו היא שהכל מסתובב כגלגל בהמשך אחד מבלי נקודת התחלה שבסוד "ראשית" וגם שאין לה תכלית להגיע אליה ("אחרית"), והיינו שכל מה שמתרחש בעולם הוא בדרך ממילא ואין בה תורת חידוש שמחייבת שכל מקרה קל איננו אלא גילוי חדש שמביא את העולם לתכלית שהיא גבוה מעל גבוה (ומזה הטעם, מובא בספה"ק (עיין ב"שפת אמת" - חנוכה (תרס"א); ועיין ב"בני יששכר" מאמרי חדשי כסלו וטבת - מאמר ד' אות מ"ז; ועיין שם - מאמר ג' אות כ"ד):** **ש"גלגל" בגימטריא "יון", כי שורש טומאת יון בעולם הוא הניתוק בין עליונים ותחתונים, ואשר על כן צווחי ככרוכיא [כמו עגור - מין עוף שקולו גבוה (על-פי קידושין מד.)] שהעולם קדמון ח"ו, כי לשיטתם אין מקור של התחלה שלקראתו מוביל כל ההנהגה.**

אכן תפיסה האמיתית היא, שכל מה שיש בעולם יש לו מקור, ותכלית קיומו היא לגלות נקודת החידוש ע"י התייחסותו והתבטלותו לשורשו העליון. והנה אברהם אבינו השיג לנכון, שמציאות התחתונה איננה קיום לעצמה, אלא שתכליתה האמיתית היא לעבור ממצאות עצמה למציאות יותר גבוהה. והרי תפיסה זו היא שכל רגע ורגע של קיום הוא מציאות חדשה ששייכת למהלך הגדול של גילוי יחודו יתברך. ונמצא שלעומקו של דבר הרי כל משהו של קיום שיש בעולם איננה אלא אור עליון בפני עצמו בלי צד של המשך ומקרה. וזהו באמת עניין "נר", שהנה האש הדולק נראה כדבר שיש לו המשך קיום ככל דבר גשמי, אך ברור הוא שאין

בו ממש. **ואמנם כשנתבונן, הרי** האש מכלה את עצמה מיניה וביה, **שהרי** עצם מציאותה הוא רק שהשמן של אותו רגע נשרף, וכל תפיסה של המשך הדלקתה אינה אלא דמיון בעלמא, **שהרי** האש שקודם זה הרגע כבר נגמרה שריפתה, והאש של הרגע הבא עדיין איננה. **ונמצא** שהאש איננה בת המשך קיום כלל כשאר הנבראים, **שהרי** יצירת האש אינה אלא תולדת עוד חומר שזה עתה הפך להיות אש. **ועיין ב"שם משמאל"** [ליקוטים - פרשת "בהעלותך" (מובא בסוף ספר דברים, עמ' רמח ד"ה והנה)], **וזה לשונו:** "הוראת המנורה, כי מנורה בדרום והרוצה להחכים ידרים, ונרות המנורה הם אור השופע ממקור החכמה בכל עת בלי הפסק, **וכעין שאמרו ז"ל** (ברכות גג): 'המוציא שלהבת בשבת פטור - שמה שעקר לא הניח, שבכל רגע נתווסף חדש, והייתה דולקת תמיד ביום ובלילה והיא עדות שהשכינה שורה בישראל', עכ"ל.

ויתבאר בזה עומק העניין, שראה אברהם אבינו את העולם כ"בירה דולקת", והיינו שהבין שהקיום של עכשיו איננו הקיום שמקודם לו ומזה היה "משוטט בדעות" (כלשון הרמב"ם ב"יד החזקה" - הלכות ע"ז פ"א, ה"ג) עד שהשיג שמה שהעולם נראה כדבר קבוע וקיים עם סדר מסויים כגלגל החזור, איננה אלא דמיון דוגמת האש שנראה לעין שהוא דבר קבוע וקיים בהמשך אחד. אכן לאמיתו של דבר, הרי כל רגע הוא מציאות חדשה. **וזהו הפירוש שהבירה דולקת", דהיינו** שכל עניין קטן שבעולם עומד לחוד, והוא עצמו הופך להיות אור בפני עצמו **(וכמו שנתבאר** שהשמן הופך להיות אור דרך הפתילה), **והרי** תמידיות האור לא יתכן, **וכנ"ל, שהרי** כל משהו של אור אין לו אלא קיום של שריפת שמנו של אותו רגע].

ועל כל פנים נמצינו למדים מדברי הגר"א, שכלולים בנפש האדם שלוש בחינות הללו, **דהיינו** אור העליון עצמו, וגם האפשרות להפוך כל ענייני הגשמיות למציאותם האמיתית. והוא ע"י מהלך חיבור שכנגד הפתילה שבנר. **ולפי זה נשכיל להבין שהפירושים השונים של נפש עולים בקנה אחד, שהנה העניין רצון וריבוי הוא כנגד כח ההעלאה חוץ ממסגרתה וגבולה, שהרי** בחינת "פתילה" שיש בנפש מושכת מן הגופניות שהוא תחת מערכת עולם התחתון, ומשתוקקת תמיד להוציאה ממאסרה ולהחזירה למקורה שהוא בלי גבול. ורצון זה הוא בסוד "כן נפשי תערוג אליך" (תהלים מ"ב, ב'), ומבקשת להתרבות ולהתרחב בלי תכלית. **אך הלשון "מנוחה" הוא כנגד הבחינה שבאה אחרי שכבר מצטרף בחינת החומר והגשם אל מקורה ומגיע למנוחתה.**

והנה שבאנו לכאן נשכיל להבין פנימיות העניין שה"נפש" נקראת כבוד, שהנה הכבוד מצד

עצמו יוצר הרגשה חזקה להיות קרוב אל הנכבד ולשמשו ולעמוד במחיצתו מחמת רוממות תפארתו. **אלא שבו בזמן** נלווה עימה הרגשה של ריחוק, **וכדברי המשנה** (אבות פ"ג, מ"י): "הוי מתחמם כנגד אורן של חכמים, והוי זהיר בגחלתן שלא תכוה", **והיינו** שהדרת כבוד מחייבת רתיעה אחורה מהנכבד. **והנה עניין זה מתבטא בדין כיבוד אב וכמובא בגמרא** (קידושין לא): "**איזהו מורא? איזהו כיבוד?** **מורא** - לא עומד במקומו ולא יושב במקומו ולא סותר את דבריו ולא מכריעו. **כיבוד** - מאכיל ומשקה, מלביש ומכסה, מכניס ומוציא". **הרי שיש שתיים: אחד** - שעומד לפני הנכבד עם הכנעה מסויימת בדרך שנמצא מייחס אליו מרחוק. **ושנית** - הוא בחינת ההתקרבות של הקרוב בדרך שמשמשו מקרוב. אך על-כל-פנים אילו מצד המורא עצמו, לא די לקיים דין הכבוד, כי עוצם ההשתוקקות להתקרב אליו הוא גם כן בכלל כבוד אמיתי. **הרי שהכבוד הוא תמיד צירוף האהבה והיראה גם יחד.**

ועכשיו לאור האמור, הרי כדרך שהנפש מחזיק בתוכו השילוב בין שני הקצוות של גוף והנשמה, ועל ידה הרי הגוף הולך ומצטרף תמיד אל הנשמה, כך עניינה של כבוד הוא לעולם הצירוף שבין בחינת "פירוד" ובחינת דביקות. ועד כמה שמתקיים בו בחינת ריחוק ורתיעה אחורה עם תפיסה נכונה שמציאותו יתברך מעוררת אימה ופחד, **כך הוא זוכה מיניה וביה** להרגשת ההתקרבות שכלווה ביחד עם זאת.

ומתבאר לפי זה, מה שהנפש נקראת כבוד, שלפי דרכינו, הדרך להעלות הגופניות לשורשה העליון ולהפוך אותה ל"נשמה" הוא ע"י המהלך של כבוד. **והיינו** שאחרי המהלך של יראה והתבטלות כלפי מעלה, מתקרב הגוף לשורשו בדרך שנקודה הפנימית שלו ראוייה להתדבק בו יתברך בסוד **אהבה**. ובה במידה שהאדם מקיים החיוב "מורא", יוצאת אל הפועל ההשתוקקות והכסיפה לצאת מתוך המסגרת שמגבילה אותו ומעכבתו מלחיות תוך **האהבה** והדביקות [ואמנם מפני זה מצינו בדרכי העבודה, שאחרי כל עבודה אמיתית של כבישת היצר, הרי "ההרגל על כל דבר (נעשה) שלטון" (כלשון הראשונים)]. והנה שלטון זה הוא משום שהכח המתנגד אל הטוב נהפך להיות חבר אליו, ולאור האמור היינו שנהפך מבחינת יראה לאהבה

ונתדבק אליו. ופשוט שאחריה בא עוד כח מצידו הרע כדי שינצח כנגדה ויהפוך גם זה למציאות של טוב ונצחית].

ואמנם זהו תוכן עבודת הספירה בכלל (כמו שנתבאר כמה פעמים) וכמבואר במהר"ל וברמח"ל: של"ב ימים הראשונים הם כנגד החלק יראה של כבוד, ואילו הי"ז ימים אחריהם הם כנגד "טוב" שהוא החלק העליון של כבוד וכמו שכתב המהר"ל: שהאור נקרא טוב. והוא על דרך מה שכתוב (יחזקאל מ"ג, ב'): "והארץ האירה מכבודו", וכתוב (ישעיה כ"ד, ט"ו): "**באורים כבדו ה'". הרי שהכבוד מייחס אותנו אל האור כי טוב. וזהו המפורש בראשונים** (עי' בספר החינוך מצוה ש"ו) שהספירה צריכה להיות כ"עבד ישאף צל", והיינו שיחד עם האימה שמחמת הכבוד, נלווה חוזק הרצון להתקרב אליו יתברך. **ושלימות עניין זה הוא מה שמגיעים אל המנוחה בסוד מה שאמרו חז"ל** (ברכות סד): "תלמידי חכמים, אין להם מנוחה - לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, שנאמר (תהלים פ"ד, ח'): 'ילכו מחיל אל חיל...'. **ופירש רש"י:** "מישיבה לשיבה וממדרש למדרש". **ופשוט** שזה שאין להם מנוחה אינו סתירה אל גוף המנוחה, אלא אדרבה רק בדרך זה מקבלים מנוחה אמיתית [ואמנם במעמד הר סיני עצמו כתוב (שמות י"ט, ט"ז): "ויחרד כל העם אשר במחנה". והרי עניין החרדה איננה מחמת פחד של עונש, אלא שגילוייה של תורה הוא במהלכים של כבוד. ובכבוד יש צד של מורא ורתיעה אחורה. אך מכח החרדה זכו ל"קול גדול ולא יסף" (דברים ה', י"ט), שזהו החיבור הנצחי אל התורה (כמו שתירגם אונקלוס: "ולא יסף" - "ולא פסק"). **ועוד יתבאר בעתיד א"ה, בביאור עניין** הבת קול ש"יוצאת מהר חורב ומכרות ואומרת: אוי להם לבריות מעלבונה של תורה...". (אבות פ"ו, מ"ב), שהעלבון הוא היפך כבודה של תורה, ונקט "הר חורב" בדוקא כי זה כנגד הגילוי של סיני שמבטל כל המציאות כנגדה. וזוהי דרגת "מורא" של הכבוד. **ועיין עוד מה שהביא בספר "מדרש שמואל" על משנה זו:** שהבת קול נשמעת לעולם למי שמטה אוזנו לשומעה. הרי שישנה תביעה עולמית על כבודה של תורה]. **וזהו עניין "וינפש" של ה"מעין עולם הבא" - של שבת, שהרי בשבת קודש חיים אנחנו תוך המנוחה של עולם הבא.**

ומזה הטעם מובא בגמרא שהכל מודים שבשבת ניתנה תורה לישראל, שהרי בעצרת חלה בעולם שלימות חיבור עליונים ותחתונים, שהרי אי אפשר להגיע לעצרת אלא אחרי שלימות העבודה בצירוף המהלכים של יראה ואהבה והרי אז חלה דרגת הכבוד בשלימותה, וכמו שאמרו חז"ל (ברכות

נח): "והתפארת - זו מתן תורה" [וכלשון הרמב"ן (בפרשת תרומה): "הכבוד שהיה בסיני"].

ונמצא לפי דרכינו ששלושת חלקי הנפש הם כנגד שלושת חלקי הספירה, וכך מתפרש מהלך התיקון של ימי הספירה, שתחילה באה העבודה של כבוד בבחינת הריחוק וההדרת כבוד אל המכובד בסוד עבודת היראה. ואח"כ בא המהלך שהכבוד מתוקן בדרך שכבר מצטרף דרגות התחתוניות אל הטוב עצמו. ובעצרת כבר מגיעים אל המנוחה שהוא סוף השכר אחרי העבודה מתוך היראה ואהבה גם יחד. וכבר נתבאר עוד בכמה פנים, שזהו עניין הפגם של תלמידי רבי עקיבא, "שלא נהגו כבוד זה לזה" (יבמות סב:), שהרי ימי הספירה באים לגלות כבוד בשלימות. והוא בדרך שמקיימים כבוד תורה עם הערכה נכונה בנשגבותה האמיתית. ורק בדרך זה יוצא אל הפועל קיום הכסיפה וההשתוקקות אל הטוב.

וזהו שכתוב בפסוק (איוב י"א, ט'): "ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים". ולדרכינו עומק פירושו הוא שישנם שתי מערכות של תורה: אחת - תוך המהלך של "מדה" שהיא מערכת הגבולים והטבע. ומובא בכתבי האריז"ל [ליקוטי תורה" על ישעיה (מ', י"ב): "מי מדד בשעלו מים", ד"ה אמנם וד"ה וכבר (עמ' שי). ועיין ב"מגלה עמוקות" - אופן מ"ח] ש"מדה" הוא בגימטריא מ"ט (ז' פעמים ז'), אשר נתבאר כמה פעמים שמספר שבע הוא כנגד הטבע. אבל תכליתה היא להתחבר אל דרגת "ים" שבגימטריא חמישים, שהוא דרגת שער הנו"ן (נ' = 50) שהוא למעלה מן המספר והגבול.

והתבונן, כי תיבת "נפש" (=430) היא בגימטריא: "מצרים" (ש"פ = 380) ועוד נ' (=50), והיינו כל מה שנטלו ממצרים ועוד נ' ימי הספירה הביאום לקבל אורה של תורה, ודו"ק.